

Způsoby získávání, předávání a vyhodnocování zpráv o radiační situaci a jejich využívání při řízení bojové činnosti vojsk

Podplukovník Zdeněk Hradecký

V článku jsou rozebrány způsoby získávání a předávání zpráv o radiační situaci z hlediska operačně taktického. Je řešena otázka vedení přehledu zpráv a vyhodnocování radiační situace z hlediska potřeb velitelů a štábů a rozebráno, jak ovlivní rozhodování velitelů, plánování boje a operace i vlastní řízení bojové činnosti vojsk.

Rychlý rozvoj všech druhů zbraní hromadného ničení a zvláště atomových zbraní v poslední etapě vývoje vojenství vynutil si věnovat zvláštní pozornost otázkám, které souvisí s plánováním, řízením a prováděním úkolů vyplývajících z nově vzniklého druhu operačního i bojového zabezpečení — ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Vzhledem k tomu, že při výbuchu atomových výbušných zbraní dochází, kromě okamžitých účinků, k účinkům následným ve formě zamoření terénu radioaktivními látkami, které podle druhu výbuchu, ráže a povětrnostních podmínek bude mít různou úroveň radiace, objevila se jedna z důležitých otázek při organizaci, plánování a řízení boje a operace — nutnost sledování radiační situace.

Při pozemním a podzemním výbuchu atomové nálože dochází k zamoření terénu radioaktivními látkami do šířky a hloubky i několika desítek kilometrů, přičemž úroveň radiace v určitých prostorech ztěžuje nebo znemožňuje činnost vojsk. Vzhledem k tomu se hodnocení radiační situace stává nezbytným prvkem ovlivňujícím rozhodování vševojskových velitelů všech stupňů a tím i plánování boje a operace vševojskových štábů i všech štábů druhů vojsk a služeb.

Úroveň radiace v mnohých případech zásadně ovlivní první předpoklad úspěšné bojové činnosti vojsk — manévr. Vždyť kupř. při pozemním výbuchu atomového náboje ráže 20 KT krátce po vzniku stopy, při střední rychlosti větru 30 km/hod., ve vzdálenosti 10 km od místa výbuchu, úroveň radiace v ose stopy činí asi 2000 r/hod. a ve vzdálenosti asi 15 km zhruba 700 r/hod. I když tato vysoká úroveň radiace poměrně rychle klesá, přesto vojska, nebudou-li včas varována a vyvedena ze zamořeného úseku, mohou být nebezpečně zasažena, což se projeví ve snížení nebo ztrátě jejich bojové schopnosti.

Velitelé a štáby na jednotlivých stupních velení si již v zásadních rysech osvojili způsoby využívání úderů atomových zbraní a stejně tak se otázky ochrany proti zbraním hromadného ničení v plné míře zakotvují v jejich myšlení. Přesto však je nutno konstatovat, že právě v otázce získávání, předávání a vyhodnocování zpráv o radiační situaci a jejich využívání pro

řízení bojové činnosti vojsk, je ještě mnoho nepropracovaných problémů, které čekají na řešení.

Proto chci vyslovit svůj názor na získávání, předávání a vyhodnocování zpráv o radiační situaci a jejich využití při velení vojskům z vševojskového, operačně taktického hlediska.

K způsobům získávání a předávání zpráv o radiační situaci

Při správném vyhodnocení důsledků zamoření terénu, osob i bojové techniky radioaktivními látkami nutně přicházíme k závěru, že vyhodnocování radiační situace nelze chápat v soudobém boji jako samostatnou část činnosti štábu, popřípadě štábu chemického vojska, ale jako nedílnou součást velení v pravém slova smyslu a v plném rozsahu.

Tak jako systém velení vojskům je především záležitostí velitele a vševojskového štábu, tak i využívání zpráv a vyhodnocování radiační situace se musí stát jejich nedílnou povinností. A jestliže velení je v plné míře závislé na účelné a organizované činnosti orgánů velení — na metodách a stylu práce velitelů a štábů, na jejich materiálním a technickém vybavení a zvláště na systému spojení — je tomu tak stejně i v otázkách získávání, předávání a vyhodnocování zpráv o radiační situaci. Pokud tato činnost bude vševojskovými veliteli a štáby i veliteli a štáby druhů vojsk chápána jako činnost patřící výlučně chemickým náčelníkům a na vyšších stupních velení štábům chemického vojska, bude velmi často docházet k tomu, že vliv radiační situace nebude při řízení bojové činnosti vojsk plně respektován.

Pochopitelně, že na druhé straně nelze chemické vojsko (chemického náčelníka nebo štáb chemického vojska) z procesu získávání a předávání zpráv o radiační situaci vyjmout, neboť maximum prostředků k zjišťování potřebných údajů je právě v jejich rukou.

K řešení tohoto problému se ukazují tyto možnosti: buď těžiště práce související se získáváním, předáváním a vyhodnocováním radiační situace ponechat u štábu chemického vojska (chemického náčelníka), nebo těžiště přenést na operační oddělení vševojskového štábu. Obě řešení jsou možná, ale ani jedno by nezabezpečovalo v plné míře efektivní využití odborných funkcionářů na jednotlivých odděleních a zvláště operačnímu oddělení by se obsah práce, který již beztak je značně rozsáhlý, neúměrně zvětšoval.

Nabízí se však třetí, výhodná a u mnohých štábů v praxi při cvičeních přezkoušená možnost řešit otázky radiační situace, stejně jako všechna opatření ochrany proti zbráním hromadného ničení, v těsné vzájemné součinnosti. Praktické uskutečnění této součinnosti jeví se vhodné řešit umístěním chemického náčelníka společně s operačním oddělením (u štábu armády — štábu chemického vojska s plánovací skupinou operačního oddělení) na jednom pracovišti nebo v bezprostřední blízkosti. Je přece stará a osvědčená zásada, že nejvýhodnějším prostředkem k zabezpečení nepřetržité součinnosti je osobní styk.

V současné době přezkoušovaný a propracováváný systém směrových důstojníků operačního oddělení na stupni armáda — divize a divize — pluk dává plně předpoklady k včasné informovanosti velitele a štábu armády

o situaci vojsk, terénu i celkové bojeschopnosti jednotek, útvarů a svazků. Zatímni zkušenosti dokazují, že pronikání zpráv a tím i informovanost po linii těchto směrových důstojníků je podstatně rychlejší a konkrétnější. A jestliže jsme si vyvodili důležitost zpráv o radiační situaci, jistě je plně oprávněný požadavek, aby pro jejich předávání bylo využito toho způsobu, který zabezpečí nejrychlejší a nejspolehlivější informovanost velitele a štábu armády.

Z hlediska armády je třeba vidět, že zprávy o radiační situaci budou získávány v zásadě po dvou liniích. Především to budou zprávy od podřízených svazků a jednotlivých prvků operačního učlenění armády a za druhé to budou zprávy od orgánů a prostředků, kterými disponuje přímo štáb armády (velitel armády prostřednictvím náčelníka chemického vojska).

Stanovit pořadí důležitosti zpráv v tomto smyslu bude v plné míře odvislé od konkrétní situace a plnění úkolů armády jako celku. Především bude nutno získávat zprávy o atomových úderech a z toho vyplývající radiační situaci v prostorech rozmístění vojsk, neboť velmi často bude třeba na tyto zprávy okamžitě reagovat a uvést v život připravená opatření. Z toho vyplývá, že je třeba zabezpečit jejich rychlé pronikání od podřízených.

Pokud jde o obsah a druh zpráv, které dávají podklad pro vyhodnocování radiační situace, jsou to hlášení o provedených úderech s udáním prostoru, času a druhu, popřípadě výšky výbuchu, a v dalším zprávy na základě provedeného radiačního průzkumu, které v podstatě budou obsahovat údaje o úrovni radiace v určité době a v určitých prostorech. Při znalosti epicentra lze na základě těchto zpráv vyhodnotit přibližnou ráži použitého atomového náboje. Jde tedy o dvojí druh zpráv co do obsahu, které budou předávány s určitým časovým odstupem.

Získávání zpráv o provedených atomových úderech v prostorech soustředění a rozmístění podřízených svazků, útvarů a jednotek, je zabezpečeno sítí pozorovatelů počínaje u těch nejnižších jednotek. Jejich předání je prováděno využitím vševojskové spojovací sítě. Vycházíme-li z reálného předpokladu, že výbuch atomového náboje bude pozorován nejen příslušnými pozorovateli na těch nejnižších stupních (četa, rota, prapor), ale zároveň na stupni pluk — pozorovateli štábů pluků (popřípadě i di-

vizi), cesta hlášení na štáb armády s uvedením přibližného prostoru, času a druhu výbuchu bude podstatně kratší. Za situace, že nebude výbuchem na určitou dobu vyřazeno veškeré spojení, protože to nelze brát jako zásadu, může zpráva o provedeném atomovém úderu od pluku ke štábu armády proběhnout do 5, maximálně 10 minut. Nutno brát v úvahu, že tyto zprávy se nekódují, ale předávají se otevřeně.

Při skupinových úderech bude hrát důležitou úlohu prověřování těchto zpráv a jejich vyhodnocování, aby nedošlo k tomu, že jeden úder pozorovaný dvěma sousedy by byl pokládán za dva různé údery. Přesto však vidíme, že získávání a předávání zpráv o provedených atomových úderech do zájmových prostorů podřízených svazků je vševojskovou záležitostí a nejeví se proto nezbytnost stejně zprávy získávat takticky po linii chemického vojska.

Na druhé straně to však nutně vyžaduje již zmíněnou těsnou součinnost mezi operačním oddělením a štábem chemického vojska. Přitom štáb chemického vojska bude nucen získávat podrobnější podklady

pro možnost hodnocení radiační situace — zvláště o ráži a druhu atomového výbuchu — po linii odbornosti.

Druhá část zpráv, sloužící jako podklad k hodnocení radiační situace, je hlášení výsledků radiačního průzkumu, prováděného prostředky podřízených svazků a útvarů podle předem vydaných nebo doplňkových nařízení. Ve většině případů teprve tyto zprávy budou tím hlavním podkladem pro hodnocení radiační situace.

Praxe ukázala, že chemický náčelník (štáb chemického vojska), který pro spojení s podřízeným a nadřízeným používá tak zvané sítě druhů vojsk — nebo spojovacích směrů, kterých využívají i ostatní složky štábů a druhů vojsk — ve většině případů nebyl s to včas získat zprávy o výsledcích radiačního a chemického průzkumu od podřízených svazků a útvarů. Náčelníci spojení byli často svědky, že příslušníci štábu chemického vojska se domáhali svého nezávislého spojení, aby mohli úkoly spojené s ochranou proti zbráním hromadného ničení včas splnit. Ekonomické možnosti však nedovolují ani s výhledem do blízké budoucnosti přistoupit k zřizování těchto tak zvaných „autonomních sítí“ jednotlivých náčelníků, ale je třeba komplexně využívat prostředků spojení.

V našem systému velení vyvstává důležitost a význam směrových důstojníků, jakožto orgánů prvořadě důležitosti při získávání podkladů pro rozhodnutí velitele a stejně tak při zabezpečování jeho realizace. Vzhledem k tomu, že nabývá na významu požadavek informovanosti o radiační situaci, jakožto faktoru, který do značné míry bude ovlivňovat rozhodování velitele, jistě by bylo správné sloučit tyto dvě závažné okolnosti v jednotný celek. Prakticky by šlo o to, že předávání zpráv o výsledcích radiačního průzkumu, získaných podřízenými svazky nebo útvary, by bylo prováděno, stejně tak jako nařízení, shora dolů, po linii směrových důstojníků. Příslušnost směrových důstojníků k operačnímu oddělení, těsná součinnost chemického náčelníka

(štábu chemického vojska) s operačním oddělením, jakož i okolnost, že informační skupina operačního oddělení štábu armády je tím hlavním pramenem informovanosti štábu, by zabezpečovaly nejen včasné získávání a předávání zpráv o radiační situaci, ale i jejich vyhodnocování a informovanost ve štábu.

Druhým předmětem zpráv o radiační situaci budou hlášení o provedených úderech v pásmu armády, ale **mimo prostory soustředění nebo rozmístění vojsk** (kupř. důležitá komunikační centra, přechody, souťsky apod.). Půjde zpravidla o prostory a objekty, jejichž vyřazením a zamořením okolního terénu bude ovlivněn manévr vlastních vojsk. Do této série zpráv, zvláště za útočných fází boje, nutno včlenit i podklady pro vyhodnocení radiační situace po provedených vlastních atomových úderech. Tyto údaje nebude však nutné v tak hojně míře prověřovat, vzhledem k tomu, že podle již dokonalých tabulek a grafů lze radiační situaci po vlastních atomových úderech vcelku přesně určit již předem.

Půjde tedy v podstatě o zprávy získávané štábem armády od zvláštní, v důležitých prostorech organizované sítě pozorovatelů po linii druhů vojsk, zvláště dělostřelectva, letectva a PVOS a v případě přesunu od pořádkové služby. Vzhledem k tomu, že tyto zprávy o provedených atomových úderech s udáním prostoru, času a druhu výbuchu budou se centralizovat od jednotlivých těchto složek na informační skupině operačního oddělení štábu armády — je zde další důvod k tomu, aby **součinnost štábu chemického vojska s operačním oddělením byla ta nejužší a nejlépe bezprostřední.**

V prostorech, které nespadají do okruhu působnosti podřízených svazků a útvarů, které jsou však svým významem pro plnění úkolů armády důležité, provádí radiační průzkum armáda svými organickými nebo přidělenými prostředky, kterými disponuje jménem velitele armády náčelník chemického vojska armády. Je tedy logické, že

zprávy o výsledcích radiačního průzkumu v tomto případě bude získávat náčelník chemického vojska přímou cestou od svých přímo podřízených útvarů a jednotek. Přesto však právě v těchto případech zprávy o radiační situaci přicházejí na štáb armády opožděně. Příčina není v tom, že by armáda neměla dostatek prostředků a průzkumných jednotek k provádění radiačního průzkumu, ale tkví v tom, že v dnešních podmínkách je zájmový prostor armády značně veliký a přitom pohyblivost radiačního průzkumu je vzhledem k materiálně technickému vybavení malá.

V mnohých případech nevznikají časové ztráty ani tak vlastním prováděním radiačního průzkumu, ale dlouho trvajícím přesunem do prostoru atomového úderu. Zvláště zdoluhavá a obtížná práce za současného způsobu provádění radiačního průzkumu pěšky nebo na vozidlech je při radiačním průzkumu radioaktivní stopy po pozemním nebo podzemním výbuchu atomového náboje. Za současného stavu technických přístrojů a zařízení k zjišťování úrovně radiace lze způsob pronikání zpráv a v podstatě i způsob provádění radiačního průzkumu zrychlit tím, že bude mít v nejnutnějších případech k dispozici rychlejší dopravní prostředek — a tím je v dnešní době vrtulník nebo kurýrní (spojovací) letoun.

Jistě se vyskytne námitka, že v současné době je na vrtulníky mnoho požadavků, které stále vzrůstají. Ale je třeba mít na paměti, že každý nový prostředek, stejně jako každá nová zbraň ovlivní způsob boje — tedy i vrtulník způsob velení, až po hromadném zavedení do výbroje našich štábů — zvláště štábů armád a divizí.

Využití vrtulníků k provádění radiačního průzkumu by zásadně nebylo samoúčelné. Zabezpečením rádiového spojení vyslaného vrtulníku se štábem armády (se štábem chemického vojska) je možné zároveň s prováděním radiačního průzkumu v prostoru výbuchu sledovat a velmi rychle zjistit i rozsah škod způsobených tlakovou vlnou a požáry. K tomu je třeba, aby kromě

důstojníka, popřípadě poddůstojníka chemického vojska, vycvičeného k provádění radiačního průzkumu z letounu byl umístěn do vrtulníku cvičený pozorovatel s operačně taktickým rozhledem, který je s to přímo ze vzduchu vyhodnocovat rozsah škod a následků.

Zprávy jak o radiačním průzkumu, tak o rozsahu ničivých účinků je možné otevřenou řečí v krátkých heslech zasílat přímo z vrtulníku rádiem na štáb armády. Stejně tak by dovoľoval tento způsob předávat vrtulníku, provádějícímu radiační průzkum, doplňkové nebo další úkoly, které může okamžitě provádět. Určité teorie o nevhodnosti využívání vrtulníků k těmto účelům, kupříkladu, že při nízkém letu zviruje prach apod., což má vliv na úroveň radiace, byly již praktickými zkouškami vyvráceny.

Tímto způsobem by otázka včasné informovanosti štábu a včasného zabezpečení podkladů pro rozhodnutí velitele byla zabezpečena.

Další zprávy o radiační situaci budou předávány štábu armády od sousedů, ať přímo nebo prostřednictvím nadřízeného štábu frontu. Pochopitelně, že půjde jen o zprávy, které by ovlivnily činnost armády.

V dílčím závěru k otázkám způsobů získávání a předávání zpráv o radiační situaci je možné shrnout tyto zásady, které se jeví účelnými, aplikovat v metodách práce štábu při velení v soudobém boji a operaci:

- *docenění významu hodnocení radiační situace při rozhodování velitele, řízení bojové činnosti vojsk a při velení vůbec musí být vyjádřeno úzkou, pokud možno bezprostřední činností operačního oddělení s náčelníkem chemického vojska (chemickým náčelníkem, štábem chemického vojska),*
- *těžší práce spojené se získáváním zpráv a podkladů pro vyhodnocování radiační*

situace v prostorech soustředění a rozmístění podřízených svazků a útvarů provádět po linii operačně taktické (vševojskové);

- *zprávy o radiační situaci z důležitých prostorů neobsazených podřízenými svazky a útvary získávat přímo od speciálních, k tom určených jednotek, přímo podřízených náčelníku chemického vojska armády s využitím prostředků pro urychlení provádění radiačního průzkumu (vrtulníků a tetounů);*
- *zprávy o radiační situaci předávat zásadně po linii velitelských stanovišť jakožto hlavních míst velení.*

Z hlediska perspektivy, vzhledem k vysoké úrovni vědy a techniky v současné době jistě by nebyl neoprávněný požadavek na vybavení štábů svazků a armád přístroji, které by automaticky zaznamenávaly výbuchy atomových nábojů v určitém okruhu působnosti s udáním epicentra, přesné doby i přibližné ráže atomového náboje. Zda by princip těchto přístrojů byl založen na intenzitě světelného záblesku nebo chvění povrchu země, to je věc našich techniků a inženýrů. V principu však nepokládám tuto myšlenku za bezpředmětnou a význam takového přístroje pro urychlení informovanosti i pro velení by byl jistě podstatný.

Způsob vedení přehledu zpráv o radiační situaci, jejich vyhodnocování a zabezpečení informovanosti velitele a štábu

Celý komplex otázek ve spojitosti s vedením přehledu zpráv o radiační situaci a jejich vyhodnocováním souvisí v plné míře s mapou radiační situace, o níž se dnes živě diskutuje. V dnešní době je otázka vést či nevést mapu radiační situace již mimo diskusi a je vcelku jasným faktem, že štáb armády nutně potřebuje vést dokument, ve kterém se soustavně zakresluje a vyhodnocuje radioaktivní zamoření, vzniklé po použití atomových zbraní jak nepřitelem, tak i vlastními vojsky.

V předchozí stati byly vyvozeny závěry

o způsobech získávání a předávání zpráv o radiační situaci. Ve správném vyhodnocení těchto závěrů je možné hledat odpověď na otázku kdo a kde má vést mapu radiační situace. Je řada těch, kteří tvrdí, že tuto mapu má vést štáb chemického vojska. Druzí dokazují, že je třeba, aby byla vedena na operačním oddělení (skupinou — důstojníky pro ZHN) a je nemálo těch, kteří dokazují nutnost vést mapu jak na štábu chemického vojska, tak na operačním oddělení.

Všechny z uvedených způsobů jsou jistě možné a pro to i ono řešení by se našlo mnoho závažných důvodů. Podle mého názoru je však třeba jít cestou nejefektivnějšího využití, cestou účelnosti, ekonomičnosti a zvláště rychlosti a pružnosti v práci. Jestliže jsme si ukázali výhody a nutnost té nejužší součinnosti operačního oddělení se štábem chemického vojska, kterou lze nejvýhodněji řešit společným pracovištěm, nebo pracovišti v bezprostřední blízkosti, jeví se nejúčelnějším a nejvhodnějším vést jednu mapu radiační situace. Tato by byla vedena v těsné součinnosti operačního oddělení se štábem chemického vojska. Stejně tak by tato mapa byla vyhodnocována a využívána společně oběma složkami. Účinná dělba práce při vedení a vyhodnocování tohoto dokumentu mezi příslušníky operačního oddělení a příslušníky štábu chemického vojska bude dána jednak vypěstovanými osobními vztahy lidí a hlavně pocitem společné odpovědnosti za splnění velmi závažného úkolu.

Tímto způsobem by byla zabezpečena též jednotná a včasná informovanost náčelníka operačního oddělení a náčelníka štábu, kteří při přípravě návrhu veliteli by byli souhrnně informováni o situaci v pásmu armády včetně radiační situace.

Pokud jde o techniku zakreslování mapy radiační situace, nepokládám za nutné tuto otázku rozebírat vzhledem k tomu, že v dnešní době jsou již propracovány a používány v zásadě vhodné formy jejího vedení. Jistě velmi vhodné a praktické je

vést tuto mapu na trvanlivé průhledné hmotě (astralon, kvalitní oleáta apod.) vzhledem k tomu, že se dá přiložit na kteroukoli mapu stejného měřítka.

Chtěl bych se však zmínit o tom, jak provádět vyhodnocování radiační situace z hlediska potřeb náčelníka štábu armády a velitele armády a v podstatě i z hlediska potřeb celého štábu.

Jistým faktem je, že příslušníci štábu s patřičným školením a výcvikem ve vedení a vyhodnocování mapy radiační situace (příslušníci štábu chemického vojska a příslušníci operačního oddělení), při účelném využití všech pomůcek (tabulek, grafů a jiných technických pomůcek), při běžné znalosti povětrnostní situace, jsou s to kdykoli předložit vyhodnocenou radiační situaci. Přesto však grafické vyjádření na mapě je otázka času. Jde tedy o konkrétní otázku, jak často v průběhu operace (boje) vyhodnocovat radiační situaci a s jakou perspektivou při snižování úrovně radiace vzhledem k potřebám velitele armády počítat. Již dříve jsme si vyvodili závěr, že radiační situaci v prostorech soustředění a rozmístění vojsk je nutno vyhodnocovat okamžitě, neboť v zápětí musí následovat opatření velitelů k vyvedení a ochraně jednotek. Půjde tedy v podstatě o ty zamořené prostory, odkud vojska byla již vyvedena, nebo ve kterých nebyla, ale které budou vojsky v blízké době využívány, nebo přes které budou přejíždět.

Tuto otázku podle mého názoru je nutné řešit v těsné spojitosti s činností a rozhodováním velitele armády.

Jedním ze základních dokumentů, sloužících jako podklad pro rozhodování a řízení bojové činnosti vojsk — tedy pro vedení, je výkazová mapa operačního oddělení štábu armády. Tento dokument zahrnující základní údaje o situaci vlastních vojsk i o nepříteli, vede informační skupina na základě podkladů získaných jednak od směrových důstojníků a jednak od jed-

notlivých složek armády, sousedů a nadřazeného štábu. Zkušenosti z praxe při cvičeních ukázaly, že je vhodné a odpovídající vést tuto výkazovou mapu v průběhu operace časově zhruba po 4 hodinách.

Vyvstává tedy otázka, zda by nebylo účelné provádět informaci velitele a štábu o radiační situaci taktéž zhruba po 4 hodinách v souladu s vedením výkazové mapy operačního oddělení. Přiložením vyhodnocené radiační situace, vedené na astralonu na výkazovou mapu by byla dána možnost posouzení situace v celém komplexu.

Jestliže dále budeme vycházet z tohoto hlediska, že velitel armády v průběhu operace bude zpravidla v odpoledních hodinách upřesňovat své rozhodnutí a úkoly svazkům na příští den, jeví se též účelným, aby operační oddělení spolu se štábem chemického vojska k té situaci, ke které se bude velitel rozhodovat, připravilo vyhodnocení stávající situace v pásmu armády s perspektivou na příští den. Přehledné grafické vyjádření takto vyhodnocené radiační situace by bylo opět připraveno na průhlednou hmotu, která by se přiložila na mapu připravenou operačním oddělením pro rozhodnutí velitele armády.

Vyhodnocováním radiační situace a vedením mapy radiační situace tímto způsobem by se vytvořily plné předpoklady k tomu, aby náčelník štábu, který v průběhu operace bude zpravidla velitelem armády, v souhrnu podávat informaci a návrh řešení, vycházel ve svém návrhu z konkrétního vyhodnocení radiační situace. Byl by realizován oprávněný požadavek, aby velitel byl informován souhrnně, v plném rozsahu nejdůležitějších faktorů ovlivňujících jeho rozhodování.

Informovanost ostatních složek štábu armády, štábů druhů vojsk i týlu o radiační situaci by byla taktéž zabezpečena informační skupinou operačního oddělení podle vžitých metod, jakými tato skupina provádí pravidelnou informaci o situaci vlastních vojsk (dispečinkem, osobním stykem apod.). Pochopitelně, že nelze zapo-

mínat na informaci sousedů a nadřizovaného štábu, podle předem dohovořené součinnosti a vydaných nařízení.

V závěru pokládám za nutné zmínit se v zásadních rysech o využívání vyhodnocených zpráv o radiační situaci pro řízení bojové činnosti vojsk.

Včasná a podrobná znalost radiační situace v prostorech plánovaných pro nastávající činnost vojsk, stejně jako v prostorech činnosti vojsk, je důležitým předpokladem pro správné rozhodování velitele a pro veškerou činnost štábu související s plánováním a řízením bojové činnosti vojsk. Nerespektování radiační situace, popřípadě jejich přehlížení veliteli a štáby všech stupňů může mít neblahé následky pro vojska, která budou provádět bojovou činnost v nebezpečně zamořených prostorech. Využívání vyhodnocených zpráv o radiační situaci pro řízení bojové činnosti vojsk je třeba vidět ze dvou zásadních hledisek.

Především je třeba těchto zpráv v plné míře využívat k okamžitým zásahům ze strany velitelů a štábů. Bude to po provedených atomových úderech na prostory rozmístění nebo prostory činnosti vojsk, stejně jako v případech, kdy úder nebyl proveden přímo na vojska, ale vzhledem ke směru větru hrozí nebezpečně zamoření prostoru, ve kterém vojska jsou, nebo do kterého směřuje jejich postup. V těchto případech musí štáb bezodkladně vydat potřebná nařízení a zabezpečit vyvedení vojsk z ohrožených prostorů, popřípadě vhodně volenými objíždkami převést vojska mimo nebezpečně zamořené prostory.

Za druhé je třeba vidět využívání vyhodnocených zpráv o radiační situaci štábem armády při plánování další činnosti. V tomto případě je nutné brát v úvahu nejenom radiační situaci vytvořenou použitím atomových úderů nepřítelem, ale kalkulovat i s vlastními atomovými zbraněmi, kterých

je plánováno použít příštího dne při plnění úkolů.

Správné vyhodnocení radiační situace bude při plánování zákonitě ovlivňovat:

- *rozmístění a přeskupování prvků bojové sestavy (operačního učlenění);*
- *manévr (ne zřídka i volbu směru hlavního úderu);*
- *volbu prostoru soustředění, vyčkávacích prostorů a prostorů odpočinku při přesunech;*
- *volbu os přesunu;*
- *umístění velitelských stanovišť;*
- *rozmístění týlových útvarů, útavů a zařízení;*
- *volbu komunikací pro přisun a odsun;*
- *přípravu vlastního zásobování vojsk zvláště potravinami a pitnou vodou.*

Již z těchto hledisek je vidět, že využívání vyhodnocených zpráv o radiační situaci bude ovlivňovat plánování v plném rozsahu.

Jestliže vycházíme z předpokladu, že základním článkem plánování těch nejzávažnějších opatření v rámci všech štábů je operační oddělení, je i z tohoto hlediska plně opodstatněná úzká a bezprostřední součinnost a spolupráce mezi operačním oddělením a štábem chemického vojska v otázkách vedení, vyhodnocování a využívání zpráv o radiační situaci.

Z hlediska dynamičnosti a manévrovosti soudobého boje a operace je taktéž nutné v plném rozsahu informovat podřízené štáby a vojska o nebezpečných prostorech a včas je upozorňovat na nutnost učinit konkrétní opatření. Jedině tak lze předejít ztrátě a snižování bojeschopnosti vlastních vojsk způsobené ozářením osob nad přípustné normy při vedení bojové činnosti v terénu zamořeném vysokou úrovní radiace.

Zkušenosti a praxe ze cvičení ukazují, že otázky hodnocení radiační situace a využívání zpráv o radiační situaci nejsou ještě všemi našimi štáby plně doceněny. Způ-

soby získávání, předávání a vyhodnocování zpráv o radiační situaci a jejich využívání pro řízení bojové činnosti vojsk na jednotlivých stupních velení nejsou vždy a v plné míře procvičovány a dále propracovávány. Na druhé straně jsem si plně vědom, že ani v tomto oboru práce a činnosti štábů nelze stanovit jednoznačnou šablonu. Přesto však pokládám za účelné, správné a nutné

Prameny: Poznatky ze cvičení a ze studia materiálů pro kurs ZHN při VA AZ.

těmto otázkám se věnovat. Především je třeba, aby se jim věnovali vševojskoví velitelé a štáby, aby tyto otázky se nestávaly výlučně záležitostí příslušníků chemického vojska. Jen těsnější součinnosti a spoluprací vševojskových velitelů a štábů s příslušníky chemického vojska je v tomto oboru možné dosáhnout podstatnějiho zkvalitnění práce při velení vojskům.

В статье разбираются способы приобретения и передачи донесений о радиационной обстановке в отношении оперативно-тактическом. Дается вопрос о ведении учета донесений и в оценке радиационной обстановки с точки зрения потребностей командиров и штабов, а также обсуждается, какое влияние данная радиационная обстановка окажет на принятие решения командиров, на планирование боя и операции и собственное управление боевыми действиями войск.
